

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (HE 156/2025 vp)

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa pyydettyä kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (HE 156/2025 vp). Kainuun liiton puolesta lausun seuraavasti.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi eräitä lainkohtia sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetusta laista. Lainkohdat kumoamalla datakeskuksissa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I, jonka vero on 2,24 senttiä kilowattitunnilta. Kainuun liitto vastustaa hallituksen esitystä.

Taustaa Kainuun datakeskustoimialasta

Kainuu on maakunta, jossa datakeskustoimiala on merkittävästi vahvistumassa olemassa olevan julkisten supertietokoneiden konesalin (CSC) sekä uusien yksityisten ja julkisten investointien myötä. Hallituksen esityksen kohteena oleva toimiala on siis merkittävä Kainuulle. Julkisuudessa olevien tietojen mukaisesti hallituksen esityksen eteneminen saattaa vaarantaa suunniteltujen investointien toteuttamisen tai aloitettujen investointien laajentumisen alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti.

Kajaaniin on jo syntynyt globaalisti merkittävä datakeskusekosysteemi, jonka on mahdollista edelleen laajentua sekä maakunnan sisällä että toimialaltaan laajemmaksi datatalouden ekosysteemiksi. Kajaanin kaupunki ja Kainuun liitto ovat jo rahoittaneet

Osoite:

Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:

etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:

Kainuun liitto
003724969924
PL 5016
02066 DOCUSCAN

Y-tunnus:

2496992-4

kehityshankkeita, joilla tähdätään datakeskusten ympärille saatavan muun liiketoiminnan synnyttämiseen aina ylijäämälämmön hyödyntämisestä datan hyödyntämiseen ja jalostamiseen.

Esitys on ristiriidassa EU:n ja Suomen hallituksen omien tavoitteiden kanssa

Euroopan unionin komissio julkisti 9.4.2025 uuden toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta tekoälyn johtava maanosa. Käytännön tavoitteena toimintasuunnitelmassa on vähintään kolminkertaistaa EU:n datakeskusten kapasiteetti seuraavien 5–7 vuoden aikana.

Eurooppalaisten tavoitteiden lisäksi voimassa olevan Suomen hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee datataloudesta kasvua. Tavoitetta varten on perustettu datatalouden kasvuohjelma, jonka pilotiksi Kainuu TEM:n päätöksellä on viime keväänä nimetty. Datatalouden kasvu vaatii käytännössä datakeskuksia ja niiden merkitys on strategisen tärkeä uusille innovaatioille sekä tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuuksille.

Suomi on ollut datakeskuksille houkutteleva kohde muun muassa kohtuullisen verotuksen ja vakaan sähköinfrastruktuurin vuoksi. Pelkästään spekulatio ja sähköveromuutoksen valmistelu on vaurioittanut Suomen mainetta datakeskusten investointikohteena, vaikka hallituksen julkilausuttuna tavoitteena on ollut edistää investointeja maahamme. Esimerkiksi Google on ilmoittanut (Helsingin Sanomat 22.10.2025) laittavansa muun muassa Kajaaniin suunnittelemansa investoinnin jäihin sähköveron noston vuoksi.

Datakeskusten sähköveron nostolla on runsaasti kerrannaisvaikutuksia

Datakeskuksille on muodostunut osittain korvaamattoman tärkeä rooli alueensa lämmöntuotannon ratkaisuihin. Datakeskusten tuottamaa ylijäämälämpöä hyödynnetään kunnallisissa kaukolämpöratkaisuihin, kuten esimerkiksi Kajaanissa on tehty jo vuosien ajan. Kajaanissa on lisäksi tehty päätös siirtyä polttoon perustuvasta kaukolämmöntuotannosta ylijäämälämmöllä ja sähköllä tapahtuvaan lämpötuotantoon.

Ylijäämälämmön hyödyntäminen on lisäksi itsessään yksi monista mahdollisuuksista kehittää datakeskuksista uutta liiketoimintaa. Ne kaikki jäävät toteutumatta, mikäli datakeskusinvestoinnit suuntautuvat Suomen ulkopuolelle. Ylijäämälämmön hyödyntämisen mahdollisuuksia kehitetään Kajaanissa määrätietoisesti ja ratkaisuiden odotetaan tuovan datakeskusekosysteemin kehittymisen myötä merkittävää lisähyötyä aluetalouteen ja sitä kautta kansantalouteen.

Hallituksen esityksessä ja julkisessa keskustelussa on pohdittu sähkön riittävyyttä korkean jalostusasteen teollisille investoinneille, mikäli Suomeen edelleen sijoittuisi uusia datakeskuksia. Fingrid on vakuuttanut, etteivät datakeskukset uhkaa suomalaisen sähköjärjestelmän tasapainoa ja pitää niitä kantaverkon näkökulmasta toivottuina asiakkaina. Lisäksi Suomeen suunnitellaan jatkuvasti lisää uusiutuvan energian tuotantoa eli sähkön tarjonta kehittyy jatkuvasti myös kysynnän kasvaessa. Voidaan perustellusti myös kysyä, miksi Suomi olisi tehnyt viimeisten vuosikymmenten aikana erittäin määrätietoiset panostukset uusiutuvan energian tuotantoon, ellei maahan olisi haluttu houkutella sähköintensiivistä teollisuutta – kuten datakeskuksia.

Hallituksen esityksessä oli osana nykytilan arviointia erikoinen johtopäätelmä liittyen sähkön siirtoverkon alueelliseen kapasiteettiin. Hallituksen esityksessä pohditaan, että konesali-investoinnit saattavat vaatia sähkön siirtokapasiteetin lisärakentamista, mikä voi taas johtaa muiden sähkönkäyttäjien siirtomaksujen nousuun. On joka tapauksessa selvää, että sähkön siirtoverkon kapasiteettia on Suomessa lisättävä sekä energiantuotannon että -kulutuspuolen investointien lisääntymisen ja alueellisesti epätasapainoisen ja epätasa-arvoisen siirtoverkon vuoksi. Sähköä kuluttavia investointeja tekeviltä tahoilta pitää pystyä vaatimaan panostuksia alueellisten ekosysteemien rakentamiseen, joiden kautta kansantaloudelle saatava lisäarvo pystytään maksimoimaan siirtoverkon laajentamisen vastineeksi. Investointeja rajoittavia veromuutoksia ei sen sijaan pitäisi tälläkään perusteella tehdä, sillä Suomessa on pakko merkittävästi laajentaa sähkön siirtoverkkoa nopeasti etenevän energiamurroksen ja tasapuolisen aluekehittämisen vuoksi.

Suomi on datakeskustoimialan edelläkävijä, mutta vasta alkutaipaleella maksimaalisen lisäarvon kasvattamisesta, joka datakeskusten ympärille kehittyvillä ekosysteemeillä on mahdollista saada. Mikäli Suomi luovuttaa sähköveron muutoksella voimakkaasti kehittyvän toimialan maan rajojen ulkopuolelle, ojennamme vapaaehtoisesti myös etumatkamme ekosysteemien kehittämisestä jollekin toiselle maalle, jossa mahdollisuus konkreettisesti ymmärretään.

Valmistelu on puutteellinen ja ristiriidassa datakeskusten kansallisen tiekartan sekä itäisen ja pohjoisen Suomen ohjelmien kanssa.

Hallituksen lakivalmistelu on ollut datakeskusten sähköverotuksen osalta reaktiivista ja puutteellisesta. Näin merkittävästi investointeihin vaikuttavan hallituksen esityksen osalta ei ole hyväksyttävää, että keväällä 2025 järjestettiin poikkeuksellisen lyhyt lausuntokierros ja syksyllä 2026 ei järjestetty avointa lausuntokierrosta ollenkaan.

On myös erittäin ikävää, että Suomessa asetetaan eri toimialoja keskenään vastakkain. Hallituksen esityksessä avoimesti kerrotaan, että datakeskusten sähköveroa halutaan korottaa yhtenä toimenpiteenä korvattaessa makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin. Merkittävin vaara hallituksen esityksessä on, että valtion budjettitasapaino lyhyellä aikavälillä aiheuttaa pitkäkestoisen vaurion aluetalouksien ja sitä kautta koko Suomen talouden kasvuille sekä Suomen maineelle investointikohteena.

Hallituksen 10.10.2025 tekemään päätökseen konesaleissa käytettävän sähkön vero siirtämisestä alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I 1.7.2026 alkaen liittyi myös lupaus, että hallitus arvioi datakeskusten mahdollisen erillisen tuen tarpeellisuutta datatalouden tiekartan valmistumisen jälkeen. Sittemmin datakeskusten kansallisen tiekartan nimellä julkistettu selvityshenkilö Veli-Matti Mattilan raportti sisältää välittömän toimenpide-ehdotuksen sähköveronhuojennuksesta korkean lisäarvon datakeskuksille. Tarkemmin selvityshenkilö esitti, että korkean lisäarvon datakeskuksille jatketaan sähköveronhuojennuksen toteuttamista pitkähkön määräajan merkittävällä tasolla. Datakeskusten kansallisen tiekartan julkistuksen yhteydessä järjestetyssä tiedotustilaisuudessa pääministeri Petteri Orpo lupasi, että Suomi arvioi sähköveron huojentamista datakeskustoimijoiden houkuttelemiseksi maahan. Tästä huolimatta datakeskusten sähköveron korotusta koskeva hallituksen esitys etenee eduskunnassa eikä julkisessa keskustelussa olleesta mahdollisesta palautusjärjestelmästä ole mitään tarkempia tietoja. Tilanne on toimialan kannalta täysin ennustamaton ja kestämaton eikä Suomi näyttäydy vakaana investointiympäristönä.

Selvityshenkilö Mattilan raportissa linjataan myös, että Suomi näkee datakeskukset merkittävänä mahdollisuutena synnyttää elinkeinotoimintaa varsinaisten kasvukeskusten ulkopuolella. Hallitus on lisäksi valmistellut yhdessä itäisen Suomen ja

pohjoisen Suomen maakuntien kanssa suuralueille erilliset ohjelmat niiden talouskasvun tueksi. Mikäli tämä hallituksen esitys etenee, Mattilan raportin tavoitetta, itäisen ja pohjoisen Suomen tahtotilaa eikä maakuntien omiin vahvuuksiin perustuvia kasvumahdollisuuksia pystytäkään lunastamaan.

Kainuun liitto esittää kantanaan, ettei hallituksen esityksen mukaista muutosta sähköveroon tehtäisi.

Kajaanissa 17.11.2025

Riikka Pirkkalainen
maakuntajohtaja
Kainuun liitto

Kainuun liiton lausunto valtioneuvoston selvityksestä: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehikseksi sekä asiaan liittyvistä U-kirjeistä

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta jättää asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selvityksestä: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehikseksi sekä asiaan liittyvistä U-kirjeistä.

LAUSUNTO

NSPA-RAHOITUS ON TURVATTAVA

Kainuun liitto kannattaa Suomen kantaa siitä, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa. Sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta olevan artiklan 174 velvoittamana EU:n alue- ja rakennepolitiikalla tasataan alueiden välisiä kehityseroja. Harva asutus, pitkät etäisyydet ja kylmä ilmasto ovat Itä- ja Pohjois-Suomen pysyvä haitta. NSPA-rahoitus on varmistanut maksimaalisen kokonaisuannon Suomelle. Suomen 2021–2027 saamasta EU:n koheesiorahoituksesta noin puolet perustuu pohjoisten harvaan asuttujen alueiden rahoitukseen.

Kainuu yhdessä muiden Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa katsoo, että NSPA-rahoitus tulee määritellä NRPP-asetuksessa selkeästi ymmärrettävillä allokatiokriteereillä, kuten vähemmän kehittyneiden alueiden rahoitus on määritelty tällä hetkellä. Selkeän rahanjakomallin puuttuminen on ristiriidassa EU:n omien perussopimusten kanssa (TEUF 174). NRPP-asetuksen artikla 22 sisältää NSPA-periaatteen ja sen liitteen VII kohta (f) toteaa jäsenvaltioiden velvoitteen kohdentaa varoja ottaen huomioon pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistarpeet ja haasteet, jotka kärsivät vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista, erityisesti yhteyksien ja saavutettavuuden osalta.

Kainuu ehdottaa muiden Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden kirjausta EU-asetukseen COM (2025) 565 final/2 varojenjakoperusteeksi turvataksemme Suomen mahdollisimman suuren koheesiosaannon ja liittymissopimuksen velvoitteet. Suomen on määrätietoisesti edistettävä ratkaisuja, jotka vahvistavat kokonaisuantoa kaikilla mahdollisilla osa-alueilla, mukaan lukien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tuki.

Osoite:

Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:

etunimi.sukunimi@kainuun-
liitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:

Kainuun liitto
003724969924
PL 5016
02066 DOCUSCAN

**Y-tun-
nus:**

2496992-
4

Suomen tulee tavoitella nykytasoon verrattavaa NSPA-rahoitusta. Se tarkoittaa omaa korvamerkittyä rahoitusta komission asetusesitykseen.

KOHEESIOPOLITIIKAN ALUELÄHTÖISYYS JA PITKÄJÄNTEISYYS ON TURVATTAVA

Kainuun liitto katsoo, että EU:n NRP-asetuksen artiklassa 6 on turvattava alueiden vahva rooli. Lisäksi artiklaan 21 on lisättävä vaatimus, että kumppanuussuunnitelma sisältää alueelliset kappaleet. Myös monitasoisen hallinnon periaatteen tulee olla selkeästi ja sitovasti määritelty asetuksessa, jotta alueiden ääni kuuluu kaikessa EU:n päätöksenteossa. Myöhemmin valmistavassa kansallisessa lainsäädännössä on maakuntien liitoille määriteltävä vahva rooli kumppanuussuunnitelman laatimisessa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.

Komission ehdotus kumppanuussuunnitelmasta (NRPP) vaarantaa aluekehityksen aluelähtöisyyden ja demokraattisuuden ja aliarvioi paikallisuuden eurooppalaisten arvojen perustana. Koheesiopolitiikan tulee jatkossakin perustua aluelähtöisyyteen ja alueilla täytyy olla vahva rooli koheesiopolitiikan suunnittelussa ja toimeenpanossa. Kunnalliseen itsehallintoon perustuvat maakuntien liitot vastaavat alueiden kehittämisen suunnittelusta. Kansalliseen lainsäädäntöön pohjaava alueiden merkittävä ja konkreettinen rooli kansallisten suunnitelmien laatimisessa ja päätöksenteossa on huomioitava alueiden omistajuuden luomiseksi. Maakuntien liitot toimivat alueidensa kehittäjinä aluekehittämislain (756/2021) nojalla. Ylintä päätösvaltaa käyttää kunnanvaltuutetuista koostuvat maakuntavaltuustot. Tämä tekee aluekehittämisestä demokraattista ja alueen ihmisten ja yritysten todellisiin tarpeisiin perustuvaa.

KOHEESIORAHOITUKSEN OSUUS ON KORVAMERKITTÄVÄ

Kainuun liitto ei jaa valtioneuvoston kannan mukaista näkemystä siitä, että komission esittämä koheesiorahoituksen määrän vähentäminen olisi Suomen kannalta perusteltua. Alueelliset kehityserot ovat edelleen merkittäviä niin Suomessa kuin koko EU:ssa, ja siksi koheesiorahoitusta tarvitaan kaikilla EU:n alueilla. Mikäli koheesiorahoituksen osuutta EU:n rahoituskehiksestä vähennetään ja samalla Suomen saanto pienenee, Suomen on valmistauduttava korvaamaan mahdolliset koheesiorahoituksen leikkaukset kansallisella aluekehittämisrahoituksella. Aluekehityksen rahoituksen pieneminen heikentää merkittävästi Kainuun kykyä vastata osaamisen ja innovaatiotoiminnan tarpeisiin.

Lähes 40 % Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoista kohdennetaan pk-yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä edistäviin investointeihin. Aluekehitysrahoitus toimii erinomaisena kasvun katalysaattorina: 20–40 % julkinen tuki moninkertaistaa yksityisen investointirahoituksen. Suomen ammattikorkeakoulujen TKI-rahoituksesta 38 % on koheesiorahoitusta. Ammattikorkeakoulut hyödyntävät rahoitusta TKI-yhteistyöhön yritysten kanssa, innovaatioiden käyttöön viemiseen sekä oppimis- ja tutkimusympäristöjen investointeihin. Koheesiorahoituksen leikkaukset vähentäisivät suoraan Suomen TKI-panostuksia ja kansallisen 4 % TKI-tavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä vaikeutuisi merkittävästi. Kainuun näkökulmasta merkittävin väline talouskasvun tuottamiseen sekä TKI-panostuksiin on EU:n alue- ja rakennepoliitikka. Se on käytännössä ainoa rahoitusväline aluekehittämiseen tällä hetkellä.

Suomeen on EU-jäsenyyden aikana syntynyt vakiintunut käytäntö, jossa Itä- ja Pohjois-Suomen TKI-panostukset hyvin pitkälti rahoitetaan EU:n koheesiotuilla ja Länsi- ja Etelä-Suomessa taas kansallisin instrumentein. Ilman koheesiopolitiikan tukea ei Itä- ja Pohjois-Suomessa ole realistista saavuttaa tavoitetta, jossa TKI-menot nousevat 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Mikäli koheesiorahoitus merkittävästi vähenee, tulisi rahoitus paikata kansallisesti.

SISÄASIOIDEN JA TURVALLISUUDEN RAHOITUSTA KOHDENNETTAVA ALUEIDEN ELINVOIMAAN

Kainuun liitto tukee vahvasti Suomen kantaa siitä, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuihin asemaan itäisenä ulkorajavaltiona sekä siitä, että Suomi pitää keskeisenä, että rahoituskehityksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityisilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosio-ekonomisista haasteista.

Kainuun liitto katsoo, että itäraja-alueiden näkökulmasta Sisäasioiden ja rajaturvallisuuden varojen käyttömahdollisuuksien on oltava joustavia, jotta niillä voidaan tukea myös elinvoiman, kasvun ja kilpailukyvyn kehittämistä sekä kuntien varautumista kehittäviä hankkeita. Pelkkä rajaturvallisuuden parantaminen ei yksin tuota sellaisia laaja-alaisia taloudellisia hyötyjä, joita alueellinen elinvoima tarvitsee. Huomattavasti kasvavan sisäasioiden ja rajaturvallisuuden rahoitusta säätelevät teemoja koskevat asetukset (COM(2025)540, COM(2025)541 ja COM(2025)542). Nämä asetukset rajoittavat merkittävästi rahoituksen käyttömahdollisuuksia.

Kainuun liitto yhtyy valtioneuvoston kantaan myös siinä, että Suomi tukisi komission ehdotusta vahvistaa maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjakokriteerinä. Kainuun liitto kannustaa Suomea neuvottelutaktiikkaan, jossa ennakkovaikuttamisen kantojen mukaisesti rohkeasti tavoiteltaisiin EU:n nykyisistä rahoitusinstrumenteista itsenäistä tukea itäraja-alueille niin kauan, kuin neuvottelut uudesta rahoituskehityksestä ovat auki. Tässä vaiheessa neuvotteluja ei kannata vielä sulkea mitään vaihtoehtoja pois.

KUMPPANUUSRAHASTO EI VOI OLLA KRIISIRAHASTO

Kainuun liitto suhtautuu kriittisesti koheesiorahoituksen ja esitetyn NRP-ohjelman joustavuuteen komission esittämällä tavalla. Rahoituskehityksen joustavuutta ei tule toteuttaa pitkäjänteisen kehittämisen kustannuksella. Joustavuus voi käytännössä tarkoittaa koheesiorahoituksen luonteen muuttumista kriisirahoitukseksi, mikä vaarantaa pitkäjänteisen, alueiden omista vahvuuksista nousevan kehittämisrahoituksen. Tällä voi olla merkittävän haitallinen vaikutus Suomen eri alueiden mahdollisuuksille luoda talouskasvua tulevaisuudessa. NRPP:n varat tulisi ohjata pitkäjänteisen rakenteellisen muutoksen ja resilienssin edistämiseen. Tukimuotoista rahoitusta ei saa kohdistaa äkillisten kriisien tai poikkeustilojen ratkaisemiseen. Tehokkain kriisien hallinta perustuu ennakoivaan ja pitkäjänteiseen yhteiskunnan kriisinsietokyvyn vahvistamiseen.

Kainuun liitto toteaa, että sitomattomia varoja on esityksessä liikaa ja niiden suhteellista osuutta koko budjettiesityksestä tulee pienentää. Euroopan komissio ehdottaa, että kumppanuussuunnitelman rahoituksesta 25 % jäisi ohjelmoimattomiksi, myöhemmin sidottaviksi joustovaroiksi. Tämä osuus on liian suuri, ja sen määrää tulisi alentaa 25 prosentista 10 prosenttiin. Sitomattomien varojen kohdentamisesta on päätettävä paikallisella tasolla, jotta varat voidaan ohjata tehokkaasti ja vaikuttavasti pitkäjänteisten rakenteellisten muutosten toteuttamiseen. Tämä varmistaa varojen tehokkaan ja vaikuttavan kohdentamisen pitkän aikavälin rakennemuutoksen toteuttamiseksi ja parantaa Euroopan kriisinsietokykyä.

SUOMEN ASEMA EU:N LIKENNERAHOITUKSESSA TURVATTAVA

Kainuun liitto kannattaa Suomen kantaa siitä, että rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet. Jatkossa CEF-rahoitus keskittyisi nykyisestä poiketen ainoastaan rajat ylittävien hankkeiden ja sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseen.

Kainuun liitto katsoo, että Suomen on aktiivisesti edistettävä mahdollisuutta kohdentaa EU-rahoitusta myös TEN-T -kattavan verkon osuuksiin. Suomen on siksi syytä kirjata kantaansa selvästi, että kattavan verkon kytkeytymistä ydinverkkoon ja ydinverkkokäytäviin parannetaan erityisesti geostrategisesti tärkeillä itärajan alueilla niin, että myös EU:n ulkorajoilla olevaan infrastruktuuriin kohdennetaan CEF-rahoitusta. Komission mukaan TEN-T-ydinverkon ja laajennetun ydinverkon kansalliset liikennehankkeet tulisi jatkossa rahoittaa jäsenvaltion kumppanuussuunnitelmasta. Vaarana on, että Suomi jää ilman osuuttaan EU:n liikennerahoituksesta, ellei liikennepolitiikkaa toteuteta entistä strategisemmin. Näin koko Suomi pysyy osana Euroopan yhteistä liikennejärjestelmää ja varmistaa, että sen yhteydet tukevat kasvua, turvallisuutta ja kestävää liikkumista.

Kainuun liitto tukee valtioneuvoston näkemystä siitä, että Suomen kannalta olisi keskeistä, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle. Venäjän vastaisten ulkorajamaakuntien saavutettavuuden turvaamiseksi on korostettava ns. rajalta-rajalle -yhteyksiä rajat ylittävien yhteyksien lisäksi. Suomen edun mukaista on, että satamiin johtavat kansalliset hankkeet määritellään rajat ylittäviksi, jotta ne olisivat CEF-rahoituskelpoisia.

Kainuun liitto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, edistämällä unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi kuitenkin huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet. Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella.

Suomi on liikenteen suhteen maantieteellisesti saari. Etäisyys muuhun Eurooppaan kasvaa entisestään, mikäli EU:n liikenneinvestoinnit kohdentuvat Keski- ja Etelä-Eurooppaan ja Suomi jää eurooppalaisen liikennejärjestelmän pussinperäksi. Lisäksi TEN-T-ydinverkon ja laajennetun ydinverkon kansalliset liikennehankkeet olisi pidettävä CEF-rahoituksen piirissä

esimerkiksi jäsenvaltiokohtaisen poikkeaman avulla. Näin varmistetaan Suomen yhteydet Euroopan liikenneverkkoon sekä turvataan saavutettavuus, huoltovarmuus ja kilpailukyky pitkällä aikavälillä.

MAASEUDUN KEHITTÄMISEN RAHOITUS VARMISTETTAVA

Kainuun liitto toteaa, että maatalouden toimintaedellytykset on turvattava Itä- ja Pohjois-Suomessa. Myös kokonaisvaltaisen maaseudun kehittämisen rahoitus ja yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen on varmistettava jäsenmaissa myös seuraavalla rahoituskaudella. Suomen luonnonolosuhteet huomioon ottaen maatalouspolitiikan rahoituksen tulee sisältää riittävät erityisjärjestelyt, joilla turvataan kannattava ja kestävä maatalous koko Suomessa.

Kainuun liitto yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että mahdollisuus kohdentaa tuotantosidonnaista tukea EU:n itärajan alueille on kannatettava. Tämä on välttämätöntä myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Lisäksi Kainuun liitto esittää, että Suomen on neuvotteluissaan varmistettava, että molempien politiikkalohkojen vahvuudet säilyvät: aluekehitys keskittyy innovaatioihin ja pk-yritysten kilpailukykyyn, ja maaseudun kehittäminen jatkuu mm. yhteisölähtöisen Leader-toiminnan avulla.

KILPAILUKYKYRAHASTOLLA EI VOI KORVATA ALUEKEHITYSRAHOITUSTA, VAAN SE TÄYDENTÄÄ ALUEIDEN KASVUA

Suomella on erinomaiset mahdollisuudet lisätä kilpailukykyrahasto saantoa, mutta kilpailukykyrahasto ei voi toimia aluekehittämisrahoituksen korvaajana. Kilpailukykyrahaston osuus EU:n rahoituskehityksessä kasvaa merkittävästi, ja sen edunsaajina ovat erityisesti kilpailukykyiset suuryritykset ja yliopistot. Koheesiorahoitusta saavat pk-yritysten ja TKI-kumppaneiden hankkeet eivät useinkaan täytä kilpailukykyrahaston kriteerejä. Siksi on tärkeää, että vaikka excellence-perusteisuus säilytetään, kilpailukykyrahastossa huomioidaan myös alueelliset innovaatioekosysteemit ja pk-yritykset.

Kajaanissa 25.11.2025

vs. aluekehitysjohtaja

Anna-Riikka Karhunen

Kainuun liitto

Viite: lausuntopyyntöne 17.10.2025

Paltamon kunta
paltamon.kunta@paltamo.fi

LAUSUNTO PALTAMON RANTAKUJAN ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KAAVAEHDOTUKSESTA

Paltamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Rantakujan alueen asemakaavan muutoksen kaavaehdotuksesta.

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan uusien pientalotonttien muodostaminen Paltamon kirkonkylän Rantakujan alueelle. Kaavamuutoksen tavoitteena on lisätä houkuttelevien omakotitonttien tarjontaa Kiehimänjoen länsirannalle lähelle taajamakeskustaa. Kesäteatterialueella selvitettiin alueen toiminnallisten kehittämistarpeiden edellyttämät kaavalliset ratkaisut.

Suunnittelualue sijaitsee kirkonkylän pohjoisosassa, Kiehimänjoen länsirannan alueella, ja käsittää korttelin 229 ja siihen liittyvät katu- ja viheralueet.

Suunnittelualueella on voimassa Kirkonkylän asemakaava, jota on laadittu ja uudistettu useassa osassa. Suunnittelualueen osalta kaava on hyväksytty vuosina 1977 sekä 1989. Suunnittelualueella on voimassa Paltamon kuntakeskuksen oikeusvaikutukseton osayleiskaava, jonka kunnanvaltuusto on hyväksynyt 20.5.1983.

Asemakaavaehdotus

Asemakaavaehdotus on selkeä kokonaisuus ja sitä koskevassa kaavaselostuksessa on tuotu esiin Kainuun voimassa olevat maakuntakaavat. Kainuun liitto pyytää huomioimaan ja lisäämään asemakaavan kaavaselostukseen maakuntakaavojen yleismääräykset, erityisesti Rantojen käyttöä (Kainuun vaihemaakuntakaava 2030) sekä Muinaisjäännoiksi ja

muuta arkeologista kulttuuriperintöä (Kainuun vaihemaakuntakaava 2030) koskevat yleiset suunnittelumääräykset.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa kaavaehdotuksesta.

Kainuun liitto

Sanna Schroderus, suunnittelujohtaja

Teppo Törmä, maankäyttöasiantuntija

Jakelu Paltamon kunta, kirjaamo

Tiedoksi Kainuun liitto, kirjaamo

Kainuun liitto

Kauppakatu 1

87100 Kajaani

040 722 0900

<https://kainuunliitto.fi>

2496992-4

Viite: lausuntopyyntönnne 24.10.2025

Kuhmon kaupunki
kirjaamo@kuhmo.fi
PL 15
88901 KUHMO

LAUSUNTO KUHMON JONKERIN RANTA-ASEMAKAAVAN KAAVALUONNOKSESTA

Kuhmon kaupunki on pyytänyt Kainuun liiton lausuntoa Jonkerin ranta-asemakaavan kaavaluonnoksesta.

Ranta-asemakaavan alue sijaitsee Jonkeri-järven ympäristössä noin 40 kilometriä Kuhmon keskustaajaman kaakkoispuolella. Asemakaavoitus koskee Jonkerin ranta-alueita aivan järven pohjoisinta osaa lukuun ottamatta. Järven rannalla on muutamia olemassa olevia rakennuspaikkoja, mutta suurin osa rannoista on rakentumattomia ja metsätalouskäytössä.

Ranta-asemakaavan tavoitteena on kehittää Jonkerin aluetta virkistys-, vapaa-ajanvietto- ja matkailukohteena ihmisille, jotka etsivät luonnonrauhaa ja erämaisia olosuhteita. Alueen rakentaminen on tarkoitus osoittaa parhaiten rakentamiseen soveltuville paikoille. Rakennuspaikkoja sijoitettaessa huomioidaan alueen luonnonolot siten, että luonnonarvoiltaan ja maisemaltaan arvokkaimmat alueen jätetään rakentamisen ulkopuolelle. Rakentamisen ulkopuolelle jäävät alueet on tarkoitus osoittaa maa- ja metsätalousalueiksi.

Ranta-asemakaavan luonnoksessa on osoitettu 93 lomarakennuspaikkaa, kaksi matkailupalvelujen aluetta sekä maa- ja metsätalousalueita ja virkistysalueita. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 9,83 km² ja rantaviivaa 52,40 km sisältäen saaret.

Jonkerin alueelle on laadittu aiemmin ranta-asemakaava, joka hyväksyttiin Kuhmon kaupunginvaltuustossa 18.2.2014, mutta jonka korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksellään 27.4.2017 (KHO:2017:64).

Ranta-asemakaavan laatiminen on käynnistynyt loppuvuodesta 2023, jolloin laadittiin alustava osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Kaavan vireilletulosta on ilmoitettu 7.5.2024. Samassa yhteydessä asetettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville.

Kainuun liitto on antanut Jonkerin ranta-asemakaavoituksesta aiemmin lausunnon 7.6.2012, 25.3.2013, 16.10.2013 ja 7.6.2024 (osallistumis- ja arviointisuunnitelma).

Ranta-asemankaavan kaavaluonnos

Ranta-asemankaavan kaavaluonnoksessa on todettu Kainuun maakuntakaavoitustilanne, suunnittelualueelle osoitetut maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset ja käsitelty maakuntakaavan suunnittelutavoitteiden toteutumista. Edellä mainitussa asiakohdassa Kainuun liitto esittää käsiteltäväksi lisäksi ranta-asemankaavan suhdetta voimassa olevan maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaiseen alueeseen (M), jolle ranta-asemakaavassa osoitetut ranta-asemakaavamerkinnät ja -määräykset sijoittuvat

Kainuun voimassa olevassa maakuntakaavoituksessa on annettu koko maakuntakaava-alueelle ranta-asemankaavan kaavaluonnoksen kaavaselistuksessa todettujen lisäksi seuraavat yleismääräykset, jotka ovat tarpeellista käsitellä ja ottaa huomioon kaavan jatkovalmistelussa: liikenneturvallisuus, maa-ainesten ottotoiminta, tuulivoimaloiden rakentaminen ja energian siirto.

Täsmennyksenä kaava-asiakirjoihin todetaan, että Kainuun maakuntavaltuuston 12.12.2023 hyväksymä Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan 6.3.2024, mutta ei ole vielä lainvoimainen.

Tarkennuksena kaavaselistuksen sivulle 15 (kuva 14) todetaan, että Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmäkartta (12.12.2023) on luonteeltaan epävirallinen, eikä se kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin maakuntakaava-asiakirjoihin.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa ranta-asemankaavaan luonnokseen.

Kainuun liitto

Sanna Schroderus
suunnittelujohtaja

Martti Juntunen
maankäyttöasiantuntija

Jakelu Kuhmon kaupunki, kirjaamo

Tiedoksi Kainuun liitto, kirjaamo

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
040 722 0900
<https://kainuunliitto.fi>
2496992-4

Kajaanin kaupunginhallitus
kajaani@kajaani.fi
PL 133
87101 Kajaani

Viite: Lausuntopyyntö 24.10.2025

Lausunto Kajaanin Löytösuon tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnoksesta

Kajaanin kaupunki pyytää Kainuun liitolta lausuntoa Löytösuon tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnoksesta. Ilmatar Kajaani Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Kajaanin kaupungin länsiosaan. Hankealue rajautuu länsiosastaan Pyhännän kunnan rajaan sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntarajoihin. Hankealueelle suunnitellaan enintään 27 uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho 6–10 MW. Osayleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain (AKL) 77 a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jota voidaan käyttää yleiskaavan mukaisen tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueella (tv-alueilla). Hankkeelle on laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely) ja Kainuun ELY-keskus on antanut perustellun päätelmän 20.6.2024 (KAIELY/50/2022).

Kainuun liitto on lausunut osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) 8.8.2022 sekä hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma) 8.8.2022 ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (YVA-selostus) 23.4.2024.

Lausunto osayleiskaavan kaavaluonnoksesta

Osayleiskaavaluonnos valmisteluaineistoinen on selkeä ja havainnollinen kokonaisuus. Osayleiskaavan kaavaselostuksessa on käsitelty voimassa olevaa maakuntakaavatilannetta ja todettu Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset.

Osayleiskaavaluonnoksen kaavaselostuksessa on kuvattu alueellisia tavoitteita (kaavaselostus s. 69). Kainuun liitto pyytää poistamaan pian vanhentuvat tiedot, sillä Kainuun ilmastostrategian 2020 ja Ilmasto- ja ympäristövastuullinen Kainuu 2040 -hankkeen tulokset ovat huomioitu ja sisällytetty tarpeellisilta osin 21.12.2021 hyväksyttyyn voimassa olevaan Kainuu-ohjelmaan. Kainuun liitto pyytää korjaamaan ja täydentämään kaavaselostusta ajantasaisella tiedolla Kainuu-ohjelman valmistelusta: Kainuun maakuntasuunnitelmaa 2045 ja maakuntaohjelmaa 2026–2029 on laadittu vuonna 2025 ja tavoitteen mukaisesti uudet ohjelmat tulevat voimaan vuoden 2026 alussa. Maakunnalliset ilmastotavoitteet on sisällytetty maakuntasuunnitelmaan 2045 ja maakuntaohjelmaan 2026–2029.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen rajausta täsmennetään siten kuntakaavassa tarkempien selvitysten ja voimalakohtaisten tarkastelujen perusteella. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Tämä edellyttää sitä, että maakuntakaavan mukainen vaihtoehto on arvioitu hankkeen vaikutusarvioinnissa, ja poikkeaminen maakuntakaavasta on perusteltu riittäväillä selvityksillä. Tällaisessa tapauksessa kyseessä on hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Hyväksyttävän eroavuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei aluetta ole maakuntakaavassa varattu sellaiseen muuhun tarkoitukseen, joka estää tuulivoimarakentamisen. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista. Maakuntakaavassa esitetyn ratkaisun kanssa ristiriidassa oleva eli maakuntakaavan vastainen kaavaratkaisu ei ole mahdollinen ilman maakuntakaavan muuttamista. Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 (voimassa, ei lainvoimainen) on osoitettu osa-aluemerkinnällä Löytösuon tuulivoima-alue tv-25. Kainuun liitto toteaa, että maakuntakaavaratkaisu on tarkentunut sen valmistelun kuluessa saatujen lausuntojen ja tuulivoimaloiden soveltuvuuden arvioinnin perusteella. Tuulivoima-alueella tv-25 koskevat muun ohella maakuntakaavan aluekohtaiset suunnittelumääräykset sekä koko maakuntakaava-alueelle annetut yleiset suunnittelumääräykset.

Osayleiskaavaluonnoksen kaava-alueen rajausta ja sille osoitetut tuulivoimaloiden alueet poikkeavat maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen tv-25 rajauksesta (alueen erityisominaisuutta kuvaava osa-aluemerkintä). Osayleiskaavan rajausta on laajempi kuin maakuntakaavassa osoitettu alue tv-25. Osayleiskaavaluonnoksessa (kpl 10.2.3 s. 81–83) on arvioitu kaavaratkaisun suhdetta maakuntakaavaan. Kainuun liitto pyytää täydentämään tarpeellisilta osin osayleiskaavan kaavaselostuksen osayleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan käsittelevää kappaletta avaamalla muun muassa, miten yleiskaavassa on varmistettu maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden aluekohtaisten suunnittelumääräysten toteuttaminen kaikilta osin. Osayleiskaavan jatkovalmisteluun viitaten Kainuun liitto toteaa, että osayleiskaavassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tuulivoimaloiden alueiden aluerajauksesta poikettaessa tulee yleiskaavatasoisten selvitysten perusteella varmistua siitä, etteivät Kainuun tuulivoimamaakuntakaavoituksen (Kainuun tuulivoimamaakuntakaavat 2030 ja 2035) maankäyttöä koskevat keskeiset ratkaisut ja tavoitteet vaarannu, eikä kaavaratkaisu vaikeuta tuulivoimamaakuntakaavoituksen toteuttamista aluerajauksesta poikkeamisen vuoksi.

Kaavaselostuksen kappaleessa 10.6.8. (s. 117–119) on arvioitu vaikutuksia ekologiseen verkostoon. Kainuun liitto täsmentää, että selvityksessä ”Ekologiset yhteydet Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisessa, Kainuun liitto 2023a” ekologisille yhteyksille ei ole määritetty kilometrimääräisiä leveyksiä.

Löytösuon tuulivoimahankkeen kaava-alueen rajauksen sisällä sijaitsevat Pyhänselkä-Vuolijoki 400 kV (Fingrid Oyj) ja Metsälamminkangas-Vuolijoki 110 kV (Kajave Oy) voimajohdot. Tuulivoimahankkeen jatkosuunnittelun ja toteutuksen yhteydessä on tärkeää varmistaa suojavyöhykkeet voimajohtoihin ja turvata näiden yhteyksien mahdolliset tulevaisuuden kehittämismahdollisuudet (uudet johtoalueet).

Kainuun liitto korostaa avoimen tiedottamisen ja vuoropuhelun sekä eri kanavien viestimisen tärkeyttä kaikissa tuulivoima-aluesuunnittelu- ja toteuttamisvaiheissa. Lisäksi Kainuun liitto pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeen toteutuessa sen vaikutuksia seurataan luotettavasti ja pitkäaikaisella seurantamenettelyllä. Tarvittaessa on tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, joilla mahdollisia haitallisia vaikutuksia lievennetään tai poistetaan.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa osayleiskaavaluonnoksesta.

Kainuun liitto

Sanna Schroderus
suunnittelujohtaja

Sanna Nikola-Määttä
ympäristöasiatuntija

Jakelu Kajaanin kaupunki kirjaamo

Tiedoksi Kainuun liitto kirjaamo

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
040 722 0900
<https://kainuunliitto.fi>
2496992-4

Puolangan kunta
kunta@puolanka.fi
Maaherrankatu 7
89200 Puolanka

Viite: Lausuntopyyntö 22.10.2025

Lausunto Puolangan Vaarinkankaan tuulivoimahankkeen osayleiskaavan luonnoksesta

Puolangan kunta pyytää Kainuun liiton lausuntoa Vaarinkankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnoksesta. Haarasuonkankaan Tuulipuisto Ky suunnittelee tuulivoimahanketta Puolangan kunnan lounaisosaan noin 24 kilometriä Puolangan taajama-alueesta lounaaseen ja noin 22 kilometriä Vaalan taajama-alueesta koilliseen. Kaavan tavoitteena on laatia oikeusvaikutteinen tuulivoimaosayleiskaava, joka mahdollistaa tuulivoimapuiston rakentamisen kaava-alueelle. Osayleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain (AKL 77a §) mukaisena kaavana siten, että rakentamisluvat tuulivoimaloille voidaan myöntää suoraan osayleiskaavan perusteella. Osayleiskaava mahdollistaa enintään 12 tuulivoimalan rakentamisen. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 6–14 MW.

Samaan aikaan kaavoituksen kanssa on laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA), jossa tarkastellaan kahta toteutusvaihtoehtoa (lyhennettynä VE1 ja VE2). VE1:ssä hankealueelle rakennetaan enintään 12 tuulivoimalaa ja VE2:ssa enintään yhdeksän tuulivoimalaa. Toteutusvaihtoehdon VE1 mukaiset voimalapaikat vastaavat myös kaavaluonnoksessa esitetyn kaavaratkaisun voimalapaikkoja.

Osayleiskaavaluonnos

Osayleiskaavaluonnos valmisteluaineistoinen on selkeä ja havainnollinen kokonaisuus. Kainuun liitto toteaa, että osayleiskaavaluonnoksen kaavaselostuksessa viitataan maakunnallisten tavoitteiden ja ohjelmien osalta Kainuu-ohjelmaan 2040. Kainuun maakuntasuunnitelmaa on valmisteltu kuluvana vuonna vuoteen 2045 ulottuvaksi ja maakuntaohjelmaa kaudelle 2026–2029. Tavoitteena on, että uudet ohjelmat tulevat voimaan

vuoden 2026 alussa. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida uudet hyväksyttävät maakunnalliset tavoitteet ja ohjelmat.

Osayleiskaavan kaavaselostuksessa on käsitelty voimassa olevaa maakuntakaavatilannetta ja todettu Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Maakuntakaavatilanteen osalta Kainuun liitto toteaa, että Kainuussa on voimassa kuusi maakuntakaavaa. Kainuun liitto pyytää huomioimaan tarpeelliselta osin, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on voimassa, mutta ei vielä lainvoimainen.

Tarkennuksena tähän asiakohtaan (kuvateksti 5-4, sivu 45) todetaan, että Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on luonteeltaan epävirallinen, eikä se kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin maakuntakaava-asiakirjoihin. Kainuun liitto esittää, että kuvan 5-4 (s. 45) selitteeseen lisättäisiin selvyyden vuoksi myös ”tv-35 Vaarinkankaan tuulivoima-alueen osa-aluemerkintä, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035”.

Kainuun liitto pyytää tarkistamaan osayleiskaavan kaavaselostuksessa tuulivoimarakentamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 (ei lainvoimainen) mukaiseksi.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (132/1999 AKL, 32 §). Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue ja sen rajausta täsmentyvät kuntakaavassa tarkempien selvitysten ja voimalakohtaisten tarkastelujen perusteella. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Tämä edellyttää sitä, että poikkeaminen maakuntakaavasta on perusteltu riittäväillä selvityksillä. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Hyväksyttävän eroavuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei aluetta ole maakuntakaavassa varattu sellaiseen muuhun tarkoitukseen, joka estää tuulivoimarakentamisen. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista. Maakuntakaavan täsmentyminen, hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta tai maakuntakaavan vastaisuus tulevat arvioitavaksi yleiskaavoituksen yhteydessä, jolloin tiedetään, mitä aluekokonaisuutta yleiskaavoitus koskee.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 (voimassa, ei lainvoimainen) on osoitettu osa-aluemerkinnällä Vaarinkankaan tuulivoimaloiden alue tv-35. Tuulivoima-aluetta tv-35 koskevat muun ohella maakuntakaavan aluekohtaiset suunnittelumääräykset sekä koko maakuntakaava-alueelle

annetut yleiset suunnittelumääräykset. Osayleiskaavaluonnoksen kaava-alueelle osoitetut tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat yhtä tuulivoimalaa lukuun ottamatta maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelle tv-35.

Kainuun liitto pyytää täydentämään tarpeellisilta osin osayleiskaavan kaavaselostuksen osayleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan käsittelevää kappaletta avaamalla, miten yleiskaavassa on varmistuttu maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden aluekohtaisten suunnittelumääräysten toteuttaminen. Lisäksi Kainuun liitto esittää, että Vaarinkankaan osayleiskaavan jatkovalmistelussa selvitetään ja tuodaan kaava-asiakirjoissa esille kaavaluonnoksessa esitettyä yksityiskohtaisemmin Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 osa-aluemerkinnällä osoitetun tuulivoimaloiden alueen tv-35 täsmentyminen kuntakaavassa (tv-35 alueen ulkopuolella sijaitsevan voimalan etäisyys tarkoituksenmukaisella tarkkuudella tv-alueen rajasta).

Osayleiskaavaluonnoksen tuulivoimaloiden alueen sähkönsiirron vaihtoehdot sijaitsevat maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, reitin keskivälillä keskenään yhteneväistä reittiä ja risteävät maakuntakaavan moottorikelkkareittiä. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 valmistelun yhteydessä (hyv. maakuntavaltuustossa 12.12.2023, § 39) on todettu, että maakuntakaavan Vaarinkankaan tuulivoimaloiden alueen tv-35 liityntäjohtoon sijainti tarkentuu myöhemmin. Vaarinkankaan alueen sähkönsiirron maakuntakaavallisia tarpeita on mahdollista arvioida seuraavissa maakuntakaavaprosesseissa, joiden teemat ja aikataulu tarkentuvat myöhemmin.

Vaarinkankaan suunnittelualueen ympäristössä on suunnitteilla tuulivoimahankkeita, joilla voi olla yhteisvaikutuksia suunnitellun tuulivoimatuotannon ja sen sähkönsiirron osalta. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että hankkeen jatkosuunnittelussa huomioidaan muut lähialueelle suunnitteilla olevat tuulivoimahankkeet ja niiden yhteisvaikutukset sekä pyritään löytämään keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi tarvittaessa yhteistyössä muiden alueen tuulivoimatoimijoiden kanssa.

Kainuun liitto korostaa avoimen tiedottamisen ja vuoropuhelun sekä eri kanavien viestimisen tärkeyttä kaikissa tuulivoima-aluesuunnittelu- ja toteuttamisvaiheissa.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeen toteutuessa sen vaikutuksia seurataan luotettavasti ja pitkäaikaisella seurantamenettelyllä. Tarvittaessa on tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, joilla mahdollisia haitallisia vaikutuksia lievennetään tai poistetaan.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa kaavaluonnoksesta.

Jakelu Puolangan kunta, kirjaamo

Tiedoksi Kainuun liitto kirjaamo

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
040 722 0900
<https://kainuunliitto.fi>
2496992-4

Kainuun ELY-keskus

kirjaamo.kainuu@elykeskus.fi

PL 115

87101 Kajaani

Viite: KAIELY/241/2023

Lausunto Puolangan Vaarinkankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta

Kainuun ELY-keskus pyytää lausuntoa Vaarinkankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Pohjan Voima Oy:n ja Taaleri Energia Oy:n omistama hankekehitysyhtiö Haarasuonkankaan Tuulipuisto Ky suunnittelee tuulivoimahanketta Puolangan kunnan lounaisosaan noin 24 kilometriä Puolangan taajama-alueesta lounaaseen ja noin 22 kilometriä Vaalan taajama-alueesta koilliseen. Vaarinkankaan tuulivoimapuiston välittömässä läheisyydessä on Vaalan kunnan puolelle sijoittuva Haarasuonkankaan tuulivoimapuisto.

Vaarinkankaan hanke sisältää tuulivoimapuiston ja sen sähkönsiirron. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 6–14 MW. Tuulivoimapuiston sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapelein. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) tutkitaan kahta tuulivoimapuiston toteutusvaihtoehtoa (VE1 ja VE2). Tarkastelussa on myös niin sanottu nollavaihtoehto (VE0) eli että tuulivoimapuistoa ei rakenneta.

- Vaihtoehto VE0: Hanketta ei toteuta eli tuulivoimapuistoa ei rakenneta.
- Vaihtoehto VE1: Puolangan Vaarinkankaan alueelle rakennetaan 12 tuulivoimalaa.
- Vaihtoehto VE2: Puolangan Vaarinkankaan alueelle rakennetaan 9 tuulivoimalaa.

Sähkönsiirtovaihtoehtoina tutkitaan kolmea vaihtoehtoa. Lisäksi tarkastelussa on vaihtoehto SVE0.

- SVE1: Rakennetaan energiahuollon alue (sähköasema, aluevaraus sähkövarastolle) hankealueelle ja uusi 400 kV -voimajohto, jonka pituus on noin 14 kilometriä. Verkkoliityntäpiste on Fingridin

Lumimäen sähköasemalla Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kV -voimajohdon (suunnittelussa) varressa.

- SVE2: Rakennetaan energihuollon alue (sähköasema, aluevaraus sähkövarastolle) hankealueelle ja uusi 400 kV -voimajohto, jonka pituus on noin 19 kilometriä. Verkkoliityntäpiste on Fingridin Lumimäen sähköasemalla Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kV -voimajohdon (suunnittelussa) varressa.
- SVE3: Rakennetaan energihuollon alue (sähköasema, aluevaraus sähkövarastolle) hankealueelle. Hanke liitetään Haarasuonkankaan tuulivoimahankealueelle rakennettavalle sähköasemalle 400 kV, 110 kV tai keskijännitejohdoilla, reitin pituus on noin 1,6 km. Vaihtoehdon toteutus on riippuvainen Haarasuonkankaan hankkeen toteutumisesta.

Kainuun liitto on antanut lausunnon Puolangan Vaarinkankaan tuulivoimahankeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 31.10.2023 (Dnro 283/08.00.00/2023).

Lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on laadittu selkeästi ja siinä on huomioitu Kainuun liiton ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta antama lausunto pääasiassa riittävästi.

Kainuun liitto toteaa, että YVA-selostuksessa viitataan maakunnallisten tavoitteiden ja ohjelmien osalta Kainuu-ohjelmaan 2040. On tarpeen huomioida, että Kainuun maakuntasuunnitelmaa on valmisteltu kuluvana vuonna vuoteen 2045 ulottuvaksi ja maakuntaohjelmaa kaudelle 2026–2029. Tavoitteena on, että uudet ohjelmat tulevat voimaan vuoden 2026 alussa. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida uudet hyväksyttävät maakunnalliset tavoitteet ja ohjelmat.

YVA-selostuksessa on käsitelty voimassa olevaa maakuntakaavatilannetta ja todettu Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Maakuntakaavatilanteen osalta Kainuun liitto toteaa, että Kainuussa on voimassa kuusi maakuntakaavaa. Kainuun liitto pyytää huomioimaan tarpeelliselta osin, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on voimassa, mutta ei vielä lainvoimainen. Tarkennuksena tähän asiakohtaan (Kuva 8-2, sivu 88) todetaan, että Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on luonteeltaan epävirallinen, eikä se kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin maakuntakaava-asiakirjoihin. Kainuun liitto esittää, että kuvan 8-2 (sivu 88) selitteeseen lisättäisiin selvyyden vuoksi myös ”*tv-35 Vaarinkankaan tuulivoima-alueen osa-aluemerkintä, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035*”.

Kainuun liitto pyytää tarkistamaan YVA-selostuksessa tuulivoimarakentamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 (ei lainvoimainen) mukaiseksi.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 (voimassa, ei lainvoimainen) on osoitettu osa-aluemerkinnällä Vaarinkankaan tuulivoimaloiden alue tv-35. Tuulivoima-aluetta tv-35 koskevat muun ohella maakuntakaavan aluekohtaiset suunnittelumääräykset sekä koko maakuntakaava-alueelle annetut yleiset suunnittelumääräykset (mm. yhteisvaikutukset). YVA-menettelyssä arvioitavat toteuttamisvaihtoehtojen VE1 ja VE2 tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat yhtä tuulivoimalaa lukuun ottamatta maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelle tv-35. Alue sijaitsee maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M, aluevaraus).

Osayleiskaavaluonnoksen tuulivoimaloiden alueen sähkönsiirron vaihtoehdot sijaitsevat maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, reitin keskivälillä keskenään yhteneväistä reittiä ja risteävät maakuntakaavan moottorikelkkareittiä. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 valmistelun yhteydessä (hyv. maakuntavaltuustossa 12.12.2023, § 39) on todettu, että maakuntakaavan Vaarinkankaan tuulivoimaloiden alueen tv-35 liityntäjohtoon sijainti tarkentuu myöhemmin. Vaarinkankaan alueen sähkönsiirron maakuntakaavallisia tarpeita on mahdollista arvioida seuraavissa maakuntakaavaprosesseissa, joiden teemat ja aikataulu tarkentuvat myöhemmin.

Kainuun liitto korostaa, että hankkeen jatkosuunnittelussa huomioidaan tunnistetut eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset ja esitetään tarvittaessa keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi yhteistyössä muiden alueen tuulivoimatoimijoiden kanssa.

Kainuun liitto korostaa avoimen tiedottamisen ja vuoropuhelun sekä eri kanavin viestimisen tärkeyttä kaikissa tuulivoima-aluesuunnittelu- ja toteuttamisvaiheissa.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeen toteutuessa sen vaikutuksia seurataan luotettavasti ja pitkäaikaisella seurantamenettelyllä. Tarvittaessa on tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, joilla mahdollisia haitallisia vaikutuksia lievennetään tai poistetaan.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Sanna Schroderus
suunnittelujohtaja

Sanna Nikola-Määttä
ympäristöasiatuntija

Jakelu Kainuun ELY-keskus, kirjaamo

Tiedoksi Kainuun liitto kirjaamo

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
040 722 0900
<https://kainuunliitto.fi>
2496992-4